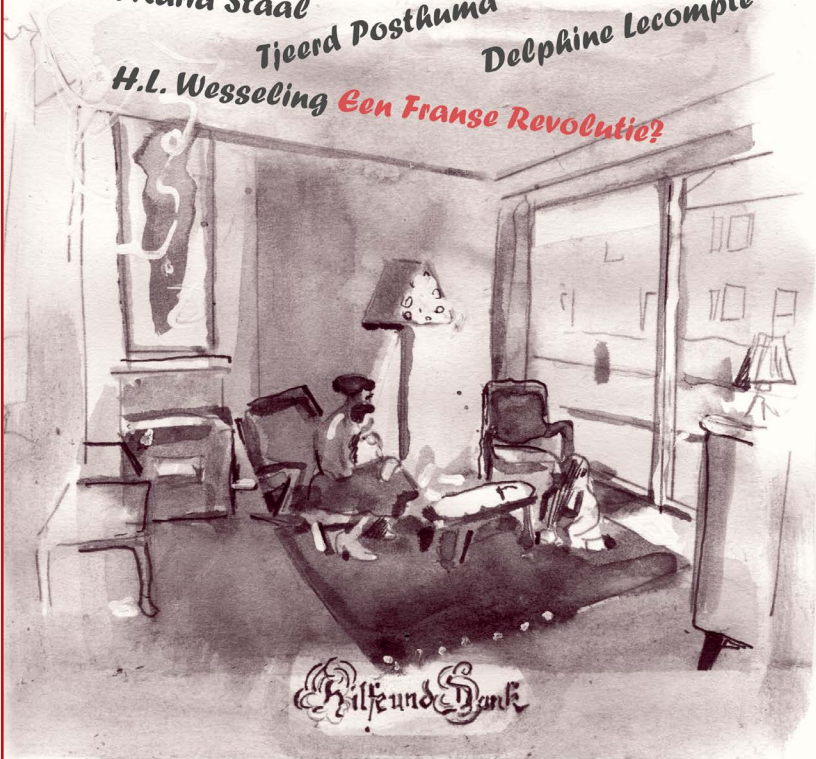

2017 – 12

HOLLANDS Maandblad

F. Starič *Marieke Lucas Rijneveld* *A.L. Snijders*
Eva Maria Staal *Theun de Winter*
Tjeerd Posthuma *Delphine Lecompte*
H.L. Wesseling *Een Franse Revolutie?*

Hilf und Dank

HOLLANDS Maandblad

INHOUD NO. 12 – 2017

negen-en-vijftigste jaargang • nummer 841
december 2017

Opgericht in 1959 door K.L. Poll.

www.hollandsmaandblad.nl

Redactioneel – Deze maand

F. Starik – Hoe het is om net niet dood te gaan

Marieke Lucas Rijneveld – Gedichten

H.L. Wesseling – Een Franse Revolutie?

Delphine Lecompte – Gedichten

Eva Maria Staal – Bent u voor of tegen lijfstraf?

A.L. Snijders – Zes Zeer Korte Verhalen

Jan-Willem Dijk – Gedichten

Renske van den Broek – Hey, bulldog

Theun de Winter – Gedicht

Tjeerd Posthuma – Boys will be boys

Tekeningen Nicolas Dings

Auteurs in dit nummer

Colofon

Deze maand

Of het nu lag aan de naderende kerstdagen, de opdoemende jaarwende of de in nationale saamhorigheid beleefde code rood bij de eerste sneeuwbuï van het jaar, feit blijft dat deze maand het leven schonk aan een duizendkoppig monster van onoplosbare vraagstukken en tot gepieker stemmende paradoxen. Wie zijn klassieken kent, is geneigd om het gevecht met zo'n monster aan te gaan, maar dat leidt doorgaans slechts tot een vervroegde kennismaking met de goden, die dan teleurstellend menselijk, al te menselijk blijken, en ons alras vervelen met hun eeuwig gekrakeel. Wie daarentegen zijn klassieken heeft begrepen, weet dat duizend koppen dikwijls slechts ruimte bieden aan één gedachte, en dat was nu ook het geval. Hoezeer de complexiteit ervan ook aandacht verdient, in het licht van zwavelstokjes bleek het probleem dat deze maand duizendvoudig galmde over de Lage Landen alleszins enkelvoudig. Het laat zich aldus samenvatten: is de geest van deze tijd infantiel?

Deze vraag rees niet slechts bij de opwinding in de media over de eerste sneeuwbuï en de laatste Zwarte Piet van het jaar (die heel wat meer aandacht kregen dan pakweg de oorlog in Jemen), maar evenzeer tijdens de beschouwingen in de Tweede Kamer over de Onderwijsbegroting. Bij deze parlementaire hoogtijdag werd door Groen Links voorgesteld om het onderscheid tussen hoogopgeleid en laagopgeleid officieel te vervangen door 'praktisch opgeleid' en 'theoretisch opgeleid'. Dan zou het waardeoordeel in de woorden 'hoog' en 'laag' worden vermeden. Het infantiele aspect was niet dat minister van Onderwijs Ingrid van Engelshoven dit een eminent idee vond en nu voornemens is te bezien of het taalgebruik in beleidsstukken kan worden aangepast, neen, het oprecht kinderlijke was dat geen enkele afgevaardigde blijkbaar begreep dat het onderscheid tussen hoogopgeleid en laagopgeleid in Nederland

reeds lang aan het wegwijnen is. En dan bedoel ik niet in financiële zin, want die kloof wordt almaar breder, zo slim zijn de hoger opgeleiden nog wel, maar ik bedoel in inhoudelijke zin. Deze maand bleek immers dat er geen land ter wereld is waar het verschil tussen de beste lezers en de zwakste lezers zo klein is als in Nederland. Dat komt deels omdat onze zwakste lezers best aardig presteren, maar vooral omdat onze beste lezers zo slecht presteren. Slechts acht procent van de leerlingen uit groep zes van de basisschool haalt een geavanceerd leesniveau, een percentage dat in liefst 27 ons omringende landen een stuk hoger is.

Het zou derhalve naïef zijn om te menen dat het toeval is dat juist in Nederland de inburgeringstrajecten voor nieuwkomers op het gebied van taalverwerving en leesvaardigheid op zo'n debacle zijn uitgelopen, en dat juist Nederlandse jongeren de meeste tijd besteden aan hun mobiele telefoons, dezelfde mobiele telefoons die nu in Frankrijk zijn verboden op scholen. Wij leven in een land waar geletterdheid aan het verdwijnen is en intellectualiteit stilletjes plaatsmaakt voor infantiliteit. Het is kinderlijk om te geloven in een tijdgeest, maar wie niet meer in staat is de tekenen des tijds te lezen, is gedoemd eeuwig te verdrinken in gebrabbel. De goden noemen die straf voor de stervelingen talkshows; wij hebben er geen woorden voor, want wij zijn schoolgegaan. – BB

Hoe het is om net niet dood te gaan

door F. Starik

Dus zo voelt het om dood te gaan. Niet.

Ik had het kunnen weten: vorig jaar is een vriend zowat in mijn armen gestorven.

Hij verzette zich hevig. Hij worstelde in een laatste poging op te staan, ergens heen te gaan. Kon niet. Er staken slangen in zijn neusgaten, hij zat vast aan de beademing. Er stak een infuus in zijn arm. Het werd nog net geen vechtpartij. Hij stootte er geluiden bij uit, dierlijke geluiden. De inderhaast opgetrommelde arts verzekerde me dat de stervende er zelf bij afwezig was. Hij merkte er niks van. Dat wist ze zeker.

Zijn laatste uren. Stuipen. Kip zonder kop. Fraai ziet het er niet uit, maar dat is dus ongeveer wat er gebeurt als je doodgaat. De dokter zette er een extra spuit in waarvan de stervende – of wat er in zijn systeem zich nog verzette – zou kalmeren. Ze vertelde erbij dat hij nu genoeg binnen had om de hele straat mee plat te leggen. De natte straat, waar een overvolle tram met beslagen ramen langsdenderde en mensen haastig overstaken.

In mijn herinnering springt het beeld al heel vroeg op zwart.

Ik heb mijn eigen dood van horen zeggen. Ik ken hem alleen als verhaal. Een man van middelbare leeftijd. Negenenvijftig jaar oud. Te jong om zomaar te sterven. Te oud om te spreken van een bloem, in de knop gebroken. Volkomen nikserige leeftijd om dood te gaan. Geen belofte meer, maar ook nog lang niet klaar. Niet voltooid. Hartinfarct. Zwaar.

Niks voor jou, schreef een vriendin. Ze zette er niet bij welke ziekte ze wel bij mij vond passen.

Sommige mensen verheugen zich in het vooruitzicht in hun slaap ongemerkt te overlijden. Dat je er helemaal niks van merkt. Ik niet. Ik was ronduit teleurgesteld toen ik bijkwam in een ziekenhuiskamer – geen idee van wat er was gebeurd, wat ik daar deed. Ik merkte wel dat ik vol plakkers zat. Draden eraan. Dat in mijn arm een infuus stak. Op mijn wang een zacht reutelend slangetje dat in mijn neusgaten blies.

Er was duidelijk iets misgegaan. Er werd geopereerd, je hart hield ermee op, ze hebben je opengezaagd, kijk maar op je borst. Ze hebben je hart gewoon uit je lichaam getild. Je raakte in coma. Je werd langdurig gereanimeerd. Ze koelden het lichaam tot 34 graden. Voorkomt of beperkt hersenschade, zolang dat verdomde hart weigert te kloppen. Een levend lichaam koelen is niet zonder risico, dat kan ook hersenschade tot gevolg hebben, het kan een epileptische aanval veroorzaken.

Het is geen prettige gedachte dat je in die afgekoelde toestand alleen als organisme functioneert, als ding, buiten bewustzijn. Zo'n epileptische aanval voltrekt zich – anders dan de aanvallen die je normaal alleen in films ziet – in doodse stilte. Heftige contracties van het lichaam. Volkomen ongericht. Mijn lief en mijn zoon hebben me zo gezien. Schokkend. Alsof de rij-instructeur het stuur heeft overgegeven aan een weinig getalenteerde leerling. Koppeling. Knars.

lees meer in het nieuwe nummer

Een Franse Revolutie?

door H.L. Wesseling

Sinds ze op 21 januari 1793 het hoofd van hun koning hebben afgehakt, hebben de Fransen nooit meer goed geweten wat ze met de staatsinrichting van hun land aanmoesten. In principe waren er slechts twee mogelijkheden, republiek of monarchie, maar daarbinnen waren er weer verschillende varianten: koninkrijk of keizerrijk, reactionaire of liberale monarchie, presidentiële of parlementaire republiek. Frankrijk heeft ze allemaal afgewerkt, en dat in nog geen eeuw tijd.

Met het hoofd van de koning viel ook het koningschap in de mand van afgewezen staatsvormen. Frankrijk werd een republiek, maar die werd na een staatsgreep van generaal Napoleon Bonaparte op 9 november (oftewel 18 Brumaire in de nieuwe telling) 1799 omgezet in een consulaat en in 1804 in een keizerrijk, uiteraard met Napoleon zelf als keizer. Na diens verbanning naar Elba in 1814, en zeker na de verloren Slag bij Waterloo en het vertrek van de Corsicaan naar Sint-Helena in 1815 keerden de Bourbons terug op de troon. De dynastie van het oude Huis Bourbon ging echter al snel ten onder in de Juli-revolutie van 1830. In haar plaats kwam er toen een liberale monarchie onder Louis-Philippe, de ‘Burgerkoning’ die stamde uit het Huis Bourbon-Orléans. Na nog weer een andere revolutie in 1848 werd Frankrijk weer een republiek, maar ook die werd na een staatsgreep door een andere Napoleon, Lodewijk Napoleon – een neef van de grote, kleine keizer –, in 1852 omgezet in een keizerrijk, uiteraard ook dit keer met hem zelf als keizer. Zijn regime ging ten onder in de Frans-Duitse oorlog van 1870-1871. Daarna werd Frankrijk een republiek en nu voorgoed (nu ja, tot heden). En dit was niet omdat de meerderheid van de Fransen voor een republiek was, maar omdat de monarchisten onderling te sterk verdeeld waren.

Over een grondwet konden de Fransen het trouwens niet eens wor-

den en dus werd de staatsinrichting geregeld in zogenoemde ‘constituti-
onele wetten’, die bij gewone meerderheid in de Assemblée nationale (de
Nationale Vergadering, een Lagerhuis van 577 afgevaardigden) konden
worden aangenomen. Zo was het mogelijk dat op 30 januari 1875 het
amendement-Wallon, waarin aan het woord ‘president’ de woorden ‘van
de Republiek’ werden toegevoegd, met één stem meerderheid werd aan-
vaard. Dit stelsel, de Derde Republiek, met zoveel tegenzin aanvaard,
is het meest duurzame uit de moderne Franse geschiedenis gebleken.
Het heeft het uitgehouden tot de Duitse inval in mei 1940, om na de
bevrijding onder een andere naam (de Vierde Republiek) terug te keren.

In principe was het systeem gebaseerd op een machtsevenwicht tus-
sen een president met ruime bevoegdheden en een via algemeen kies-
recht gekozen Assemblée nationale, maar na een conflict in 1879 tussen
Kamer en president, dat de laatste verloor, heeft de president nooit meer
geprobeerd zijn wil door te zetten. Het presidentschap was voortaan
vooral een ceremoniële functie. De macht lag bij de Nationale Verga-
dering. De regering was niet meer dan een dagelijks bestuur, dat door
de Kamer geregeld naar huis werd gestuurd. Tussen 1879 en 1940 waren
er 91 kabinetten. Deze ministeriële instabiliteit was het belangrijkste
kenmerk van de Derde Republiek, maar, hoe onbestendig ook, het stel-
sel hield stand. In Duitsland kwam Hitler aan de macht, in Italië Mus-
solini, in Spanje Franco. Alle belangrijke buurlanden werden fascistische
dictaturen, maar Frankrijk bleef een democratie, met de gekozen
Nationale Vergadering van afgevaardigden als centrum van de macht.

lees meer in het nieuwe nummer

Bent u voor of tegen lijfstraf?

door Eva Maria Staal

Na de zoveelste mislukte ivf-behandeling begon Ewald over adoptie. Ik voelde er niets voor. De volgende dag had ik het onderwerp al bijna verdrongen toen een inwitte vrouw mij op straat tegemoet liep met aan elke hand een pikzwart kind. Dit is niet politiek incorrect bedoeld, maar haar witheid versterkte de donkere huidskleur van de kinderen extreem, het contrast was verpletterend. De daaropvolgende inschatting duurde een nanoseconde: de bloedeigen kinderen van deze vrouw en de zwartste man op aarde zouden lichter van kleur zijn uitgepakt dan deze twee. Veel lichter. Het kon niet anders: dit waren adoptiekinderen. Een zwarte Afrikaanse moeder had ze afgestaan en nu waren ze van de witte vrouw.

Het drietal kwam dichterbij. Als in een droom stonden we opeens stil tegenover elkaar. De vrouw was blanker dan Marilyn Monroe, met ook nog lichtblauwe ogen. Wat moest ik zeggen? Moest ik iets vragen? Wat? Iets als: Hé, hallo, wow, uw kinderen komen vast niet uit Stadskanaal? In het beste geval zou de vrouw doorlopen, zij en haar kinderen gekrenkt tot in het diepst van hun ziel. En dat mocht niet. Ik moest haar juist iets vragen, iets zeer dringend, omdat ik begreep dat dit mijn kans was op licht aan het eind van de tunnel, op een gat in de heg.

Inmiddels was ik was panisch dat ze zou zeggen dat ik een stapje opzij moest doen, panisch omdat ik de juiste woorden niet vond. Maar ze zei: 'Gambia. En als u een papiertje heeft, dan heb ik een pen.'

En terwijl haar handen die van de kinderen even loslieten om kort in haar handtas te grabbelen, vond ik een oude kassabon in mijn jaszak. Daar schreef ze haar naam en telefoonnummer op.

Ze zei: 'Belt u mij zodra u er aan toe bent.'

We zaten in mijn ouderlijk huis aan tafel, mijn moeder en ik. Mijn vader zat in de kroeg te klaverjassen. We aten brood. Aan mijn voeten lag Letje, onze oude labrador, die, toen ik op mijn achttiende op kamers was gaan wonen, bij mijn ouders was gebleven. Ze snurkte licht en kwijlde op mijn sok.

Ik had mijn vraag expres niet ingeleid. Ik hoopte dat mijn moeder impulsief zou reageren.

‘Kan ik houden van het kind van een ander?’ vroeg ik met volle mond.

Mijn moeder schonk een glas melk voor me in. Daarna schaafde ze kaas.

Je zou denken dat ik het antwoord zelf wel kon geven, maar bij de gedachte aan een kind dat niet door Ewald en mij was verwekt, had ik nooit een beeld gekregen. Het had geen verwachtingen opgeroepen, geen verlangen. Dacht ik aan een kind van onszelf, dan zag ik muzikaal begaafde kleuters voor me, zittend aan piano’s, of fietsend naar vioolles. Ik voelde ouderlijke blijdschap over uitmuntende schoolprestaties. Ik zag regenpijpen waarlangs eigenwijze pubers naar beneden klauterden ondanks ons uitgaansverbod. Ik zag ons struise schoonkinderen verwelkomen met Kerst. Ewalds kleinkinderen zouden jongens zijn waarvan de motoriek op oer-niveau strookte met die van zijn familie. Mijn kleinkinderen zouden meisjes zijn, levendige schoonheden, wetenschappers of actrices in de dop.

lees meer in het nieuwe nummer

Zes Zeer Korte Verhalen

door A.L. Snijders

INKT

De man die alles alleen deed, had de school op zijn vijftiende jaar verlaten. Ik ontmoette hem gisteren in een kleine werkplaats waar nog handmatig inkt wordt gemaakt. We stonden daar te wachten op ons flesje, hij had het plan om aan de inktmaker te vragen hem de grondbeginselen van het vak te leren. Op zijn vijftiende jaar ontdekte hij dat het altijd anderen waren die uitmaakten wat hij moest weten. Zij bepaalden de plaats, de volgorde, het belang, en als je iets terug zei gaven ze je een cijfer voor het antwoord (vaak een onvoldoende). Hij verliet de school en besloot vragend door het leven te gaan. Aanvankelijk leek alle kennis die hij vergaarde praktisch en willekeurig, maar na een jaar of twintig was dit fundament gelegd en ging hij vragen stellen over dichtkunst, wiskunde en touwtrekken. Terwijl hij praatte vroeg ik me af of ik kon zien dat hij niet paste in mijn omgeving. Ik had me immers nooit iets afgevraagd over plaats, volgorde en belang – ik was gehoorzaam geweest, ik had het pad onmerkbaar gevolgd. Maar in verband met de inkt had ik geen tijd om hem te vragen naar zijn levensloop, terwijl ik er alles over wilde weten. Ik wilde vooral weten of zijn besluit niet meer af te wachten wat andere mensen beslissen, zijn leven essentieel veranderd had. Maar de inktmaker kwam al op ons af. Voor mij had hij een flesje zwarte inkt, mijn gesprekspartner bleek groene inkt besteld te hebben. Genoeg voor een conclusie.

lees meer in het nieuwe nummer

Hey, bulldog

door Renske van den Broek

Ik hang uit het zolderkamerraam met een Camel zonder filter die ik uit mijn vaders werkkamer heb gejat. Snelle, diepe halen neem ik. Het is koud en de wereld is wit. De lente wil maar niet komen. Het is lang geleden dat ik sneeuw heb gezien. Ik weet niet of het een herinnering is, of dat ik het alleen weet van de foto, waarop papa mij op een slee door de sneeuw trekt. Drie of vier jaar ben ik en ik draag een wit gestreept skipakje en wollen wanten die met zo'n touwtje aan elkaar vast zitten.

Ik hoest en het is of iemand me door elkaar schudt, zo hard ril ik. Ergens jankt een kat. Ik gris de verrekijker van de spijker naast het raam en stel scherp. Het beest staat op de oprit van de overbuurvrouw. Met hoge rug perst hij zich tegen de garagedeur en blaast naar de bulldog van Jan Bak, die er tegenover staat en met opgetrokken lippen gromt.

Die hond terroriseert de hele buurt. Het is één brok testosteron, maar Bak laat hem altijd gewoon loslopen, zodat-ie in alle tuinen kan schijten. Hij zou afgemaakt moeten worden. Bak zelf trouwens ook, die hele familie spoort niet. Jan Bak, Jaap Bak, Piet Bak: allemaal tuig. En die moeder is een kopie van dat dikke wijf uit Flodder. Alleen de sigaar mist. Voor mij zijn de Baks het levende bewijs van de mislukking van de evolutie.

Dan gebeurt er van alles op hetzelfde moment. Ik zie het haarscherp. De buurvrouw komt naar buiten, ziet wat er aan de hand is en begint te krijsen, de kat waagt een spurt naar de voordeur en de bulldog duikt er bovenop. Met één beet scheurt hij de buik van de kat open, de darmen komen naar buiten. De buurvrouw gilt en ziet eruit of ze elk moment kan flauwvallen.

Ongelooflijk dat het hoopje ingewanden dat nu in de sneeuw ligt zojuist nog in de kat zat. Hoe lang kun je doorleven als je darmen uit

je lichaam zijn gerukt? Best een poosje, denk ik. Zonder longen of hart is het moeilijker, maar wie in zijn buik geschoten wordt, ligt uren te creperen voor hij de pijp uit gaat. Toch geloof ik dat de kat van de burenu al dood is.

De sneeuw om het beest heen kleurt roze als waterverf. De buurvrouw staat te gillen. De bulldog blaft aan een stuk door, slierten kwijl druipen uit zijn mondhoeken. Ik trek het raam dicht.

Op mijn vaders werkkamer hangt zijn luchtbuks. Sinds ik weg ben bij mijn moeder en weer hier woon, oefen ik vaak in de garage. Ik ben er behoorlijk bedreven in geworden.

Op mijn sokken sluip ik de trap af en luister aan zijn deur: niets. Voorzichtig doe ik open. Hij zit met zijn rug naar me toe op zijn grote stoel – die hij sinds zijn cursus filosofie fauteuil noemt – en luistert muziek op zijn nieuwe koptelefoon. Op de armleuning staat een glas whisky. Ik kijk op mijn horloge: tien voor vier. Het wordt steeds vroeger. Sinds mama bij hem weg is, leest hij zelfhulpboeken en laat hij zijn snor staan. Ik pak de buks, die aan de kapstok tussen zijn jassen hangt, dan trek ik de deur zo zacht mogelijk achter me dicht en sluip weer naar boven. Kogeltjes bewaar ik in een doosje tussen mijn onderbroeken, anders moet ik ze steeds uit zijn bureaula jatten, wat lastig is, want de laatste tijd zit hij vaker onder zijn koptelefoon dan ergens anders. Ik schud een paar kogeltjes uit het doosje en stop ze in mijn broekzak. Dan trek ik mijn laarzen aan, doe het raam open en steek nog een Camel op. Ik houd niet van Camel, maar als ik Lucky's wil, moet ik ze zelf kopen en bovendien is mijn vader zo bezig met zichzelf dat hij het nog niet zou merken als ik een slof onder zijn neus vandaan jat.

lees meer in het nieuwe nummer

Boys will be boys

door Tjeerd Posthuma

Voordat ik een fout maak, maak ik die fout niet

JOHAN CRUIJFF

Dat suizen van de snelweg ergert Tarik. Het benadrukt de stilte in de auto en wat Tarik betreft, heeft die niet nog meer nadruk nodig. Hij kijkt even opzij naar Jonas en hoopt dat die het niet erg vindt dat ze geen woord wisselen. Gewoon lekker rijden, zwijgend. Je hoeft niet altijd iets te zeggen. Zeker niet als je elkaar al zo lang kent.

‘Hoe lang kennen wij elkaar nou al?’ zegt Tarik toch maar. Het klinkt een beetje belachelijk.

‘Weet ik veel? Twintig jaar? Eeuwig?’ zegt Jonas. Hij houdt zijn ogen op de weg en twee handen aan het stuur. Geconcentreerd, ook al is er niet veel verkeer, onderweg naar een nachtelijke vakantievlucht richting Turkije. Of zou Jonas de stilte ontwijken door op de weg te letten?

Tarik zegt niets meer en kijkt naar de borden boven de snelweg. Hij begint plaatsnamen te lezen, en beseft dat hij het heeft opgegeven. Hé Jonas, hoe gaat met je ouders, vriendinnen, werk? Alles weet hij al en er zijn geen wedstrijden om te bepraten. Hun vlucht vertrekt over een paar uur, maar ‘de vakantie is nu al begonnen’, zoals hun laatste woorden voor de grote stilte waren.

‘Weet jij of je mobiel automatisch daar verandert naar de nieuwe tijdzone?’ vraagt Tarik met het enthousiasme van een kleuter. Nu klinkt hij niet alleen belachelijk, maar ook wanhopig. Hij hengelt naar een gesprek als een kleuter. En nu is alles wat Jonas doet een bevestiging van dat bedelen: een gesprek uit medelijden, een pijnlijk zwijgen om hem te vernederen. Jonas zal hem waarschijnlijk niet willen vernederen. Hopelijk.

‘Volgens mij wel. Ik weet niet. Heb jij een iPhone? Die vast wel,’ antwoordt Jonas.

‘Ik dacht, jij weet dat omdat jij zo vaak vliegt. Toch? Voor je werk?’ zegt Tarik. Jezus, de onzin floept er nu wel heel gemakkelijk uit bij hem.

‘Ik denk dat het automatisch gaat.’

‘Ja, vast wel, anders merken we het wel bij het uitstappen.’

‘Ja.’

Tarik zet de radio aan. De auto is plotseling gevuld met lawaai. Het enige gesprek dat ze over deze teringherrie zouden kunnen voeren, is: snap jij nou dat ze deze shit muziek noemen? Maar zo oud zijn ze toch niet, dat ze dit soort dingen zeggen. Ze zijn nog maar net klaar met studeren en backpacken, voor hun gevoel dan. Bij wijze van spreken komen ze net uit een hostel waar ze met Israëliërs over politiek en met Amerikanen over de nieuwe film van die jonge regisseur Quentin Tarantino discussieerden.

Tarik zoekt een andere zender. De gedachte dat hij nu misschien plotseling stuit op *Silence is Golden* of *Kus me dan en bijt mijn tong af* of een ander liedje over stilte dat wordt gedraaid, doet hem grinniken. Jonas lacht een beetje met hem mee.

lees meer in het nieuwe nummer

Auteurs in dit nummer

RENSKE VAN DEN BROEK (1976) – Theatermaker; haar voorstellingen waren te zien op Oerol en Festival Boulevard. Studeert aan de schrijversvakschool; publiceerde in *Hollands Maandblad* en *Das Magazin*.

JAN-WILLEM DIJK (1985) – Dichter; studeerde aan de Schrijversvakschool Groningen alwaar hij thans ook doceert. Ontving in 2016 de Tine Clevering-Meijer Prijs van het Prins Bernhard Cultuurfonds en de Hollands Maandblad Aanmoedigingsbeurs 2016-2017 voor zijn eerdere poëzie in *Hollands Maandblad*.

NICOLAS DINGS (1953) – Beeldend kunstenaar; maakt beelden, werken op papier en monumentale opdrachten in de openbare ruimte. Exposeert in musea en galleries in binnen- en buitenland. Laat zich inspireren door de beeldtaal van de vroege renaissance, omgezet naar de realiteit. www.nicolasdings.nl.

DELPHINE LECOMPTE (1978) – Met haar debuutbundel *De dieren in mij* (2009) won ze de Cees Buddingh'-prijs. In 2015 verscheen *Dichter, bokser, koningsdochter* die werd genomineerd voor de VSB Poëzieprijs.

TJEERD POSTHUMA (1991) – Schrijft, vertaalt en bewerkt toneel, televisie, film en proza. In 2016 verscheen zijn debuutroman *Stad van Goud*.

MARIEKE LUCAS RIJNEVELD (1991) – Dichter, schrijver, muzikant. Ontving in 2015 de *Hollands Maandblad Aanmoedigingsbeurs* (categorie poëzie) en in 2016 de C. Buddingh'-Prijs voor haar debuutbundel *Kalfsvlies*. Begin 2018 verschijnt haar debuutroman *De avond is ongemak*; www.mariekerijneveld.nl.

A.L. SNIJDERS (1937) – Schrijver van *Zeer Korte Verhalen*. Ontving in 2010 de Constantijn Huygens-prijs voor zijn gehele oeuvre. Zijn zkv's zijn als nieuwsbief te volgen via de 'Graslijst' van uitgeverij AfdH, waar ze tevens in boekvorm verschijnen, meest recent *Grasses and Trees; Grasses en bomen* (2016).

EVA MARIA STAAL (1960) – Haar debuutroman *Probeer het mortuarium* (2007) werd onderscheiden met de Schaduwprijs en de Lucy B. & C.W. van der Hoogt-prijs. Werkt aan een nieuwe roman.

F. STARIK (1958) – Dichter, schrijver, kunstenaar. Publiceerde tien dichtbundels, waarvan STAAT (2015) voorlopig de laatste is. Recentste non-fictie: *Moeder doen* (2013); recentste fictie: *De gastpeler* (2010).

H.L. WESSELING (1937) – Emeritus-hoogleraar Algemene Geschiedenis aan de RU Leiden en auteur van vele boeken. Onlangs verscheen *Scheffer–Renan–Psichari; een Franse cultuur- en familiegeschiedenis*.

THEUN DE WINTER (1944) – Dichter, tekstschrijver en oprichter van De Multifunctionele Ezelvereniging Texel. Publiceerde o.m. de poëziebundels *Het gras voor mijn voeten* (2010) en *Tijd winnen* (2011).

HOLLANDS Maandblad

Redactie: Bastiaan Bommeljé

Redactieraad: Gerard van Emmerik, Beatrijs Ritsema, Mark Boog en Willemijn Lindhout

Vormgeving: Steven Boland

Copyright: Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door subsidie van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds, thans Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Redactiesecretariaat: Hollands Maandblad • p/a Willem Fenengastraat 2-A • 1096 BN Amsterdam • Tel. 020-4213830 • info-hm@uitgeverijpodium.nl (niet voor kopij)

Bij ongevraagde bijdragen postzegels voor antwoord bijsluiten

Uitgevers: Uitgeverij Podium in samenwerking met Stichting Hollands Maandblad, Willem Fenengastraat 2-A • 1096 BN Amsterdam

Abonnementen: 12 nummers per kalenderjaar, prijs per jaargang € 79,50 • Proefabonnement (3 nummers) € 20,- Abonnementen die niet één maand voor afloop van de abonnementsperiode zijn opgezegd, worden automatisch verlengd

Opgave: S.P. Abonneservice • Postbus 105 • 2400 AC Alphen aan den Rijn.

Telefoon tijdens werkdagen van 9.00-17.00 uur: 0172-476085.

Een acceptgiro voor betaling volgt

Losse nummers: € 7,50 • dubbelnummers € 9,90 • Verkrijgbaar bij de boekhandel of door bestelling bij Uitgeverij Podium dan wel via www.hollandsmaandblad.nl – HollandsMaandblad@spabonneservice.nl